

Мелих О. Сучасні проблеми валютного регулювання в Україні / О. Мелих // Актуальні проблеми міжнародних економічних відносин: фінансові стратегії та інституційні системи міжнародного співробітництва // Збірник тез доповідей III Наукової конференції студентів та молодих вчених (8 листопада 2012 року) / Відп. за видання О.С. Пруський. – Тернопіль: Видавництво «Вектор», 2012. – С. 73-75.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Оксана Мелих

к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів, ТНЕУ

В умовах глобалізації усіх форм міжнародної економічної діяльності, валютна політика будь-якої країни є одним з найважливіших елементів її економічної стратегії, оскільки національні валютні системи пов'язують економіки окремих країн в єдиний світогосподарський комплекс [3, с.288].

Так, збільшення обсягів валютних операцій в Україні, ефективна організація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання, розбудова національної валютної системи та повноцінного валютного ринку загострюють проблему діалектичного поєднання ринкових та адміністративних методів управління економікою і вимагають підсилення державного регулятивного впливу на діяльність суб'єктів валютних відносин [2, с.1].

Концептуальним засадам та проблемі оптимізації валютного регулювання приділено велику увагу в наукових працях вітчизняних вчених: А. Гальчинського, В. Гейця, О. Береславської, О. Дзюблюка, Б. Лапчука, В. Міщенко, Ф. Журавки, Т. Шемет та ін.

В той же час, високо оцінюючи наукові здобутки та накопичений практичний досвід з даної проблематики, слід зауважити, що існує необхідність дослідження сучасних особливостей валютного регулювання, оцінки ефективності його інструментів, що виступає інтегральною характеристикою їхньої дієвості, та визначення пріоритетних шляхів удосконалення механізму вітчизняної системи валютного регулювання.

Залежно від виду використовуваних державою у процесі валютного регулювання інструментів, валютне регулювання може бути прямим (сукупність законодавчих та нормативно-правових актів, адміністративних дій) та опосередкованим (використання економічних важелів впливу).

В Україні, заходи прямого валютного регулювання, що проводились у посткризовий період були спрямовані на стабілізацію валютного ринку, поліпшення очікувань на ньому, сприяння розвитку міжнародних розрахунків та зниження рівня інфляції.

Так, у 2011 році, стабільна ситуація на валютному ринку України, дала змогу НБУ здійснювати лібералізацію його міжбанківського та готівкового сегментів.

Зокрема, в умовах збільшення пропозиції іноземної валюти на валютному ринку, НБУ було надано право уповноваженим банкам здійснювати арбітражні операції на міжбанківському сегменті, купівлю-продаж іноземної валюти між

собою на умовах «своп», власні операції в межах установлених лімітів відкритої валютної позиції, без наявності зобов'язань й включати позабалансові вимоги і зобов'язання до розрахунку відкритих валютних позицій.

Лібералізаційні заходи проводились і на готівковому сегменті валютного ринку. Зокрема, з вересня 2011 року Національним банком України, було збільшено одноденну суму продажу готівкової іноземної валюти одній особі через касу банку з 80000 до 150000 грн. й відновлено купівлю готівкової валюти в населення через банкомати.

Окрім того, з метою забезпечення зовнішньої стабільності національної грошової одиниці, НБУ здійснював заходи спрямовані на упередження різких курсових коливань на міжбанківському валютному ринку і які стосувались лімітів відкритих валютних позицій комерційних банків [4, с.54-55].

До складу основних економічних інструментів валютної політики центрального банку належать: управління режимом валютного курсу; диверсифікація валютних резервів; девальвація й ревальвація; девізна політика.

Так, в Україні до економічних інструментів, які активно використовує НБУ належить девізна політика.

Незважаючи на те, що в Основних засадах грошово-кредитної політики на 2010 – 2012 рр. передбачено застосування режиму гнучкого обмінного курсу, який відображає співвідношення попиту та пропозиції на валютному ринку, НБУ здійснює заходи щодо згладження різких курсових коливань.

Так, протягом останніх років валютні інтервенції є основним економічним інструментом валютного регулювання в Україні. У стабільних умовах, крім згладжування валатильності валютних курсів, валютні інтервенції забезпечують нарощування офіційних резервів держави та збільшення грошової маси [5, с.166].

У 2011 році спостерігалось скорочення золотовалютних резервів України на 8,1% (2,8 млрд. дол. США) до 31,8 млрд. дол. США. Основним фактором їх скорочення був продаж НБУ іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку на суму еквівалентну 13,7 млрд. дол. США.

У 2012 році різке погіршення ситуації на валютному ринку спостерігалось у вересні, що було спровоковане проведенням НБУ довготермінового рефінансування банків на відновлення ділової активності. Як наслідок, банківська система відреагувала зростанням попиту на валюту, в результаті чого котирування досягли значення 8,2 грн./дол. США.

НБУ намагався уникнути проведення інтервенцій, однак від його імені гривню від подальшої девальвації утримував Ощадбанк, який виходив на ринок з пропозицією валюти.

Загалом у вересні НБУ здійснював інтервенції як з купівлі іноземної валюти, так і з її продажу. Проте, за підсумками місяця їх від'ємне сальдо становило 1,5 млрд. дол. США (в еквіваленті) (найбільше значення з вересня 2011 року) [1].

За підсумками 9 місяців 2012 року інтервенції з продажу іноземної валюти на суму 4,5 млрд. дол. США (в еквіваленті) зумовили скорочення міжнародних резервів НБУ до 29,3 млрд. дол. США.

Таким чином, розвиток системи валютного регулювання в умовах високої волатильності фінансових ринків потребує перегляду підходів до встановлення

повноважень державних регуляторів та розробки ними системи заходів. У сучасних умовах, основними завданнями НБУ є спрямування політики валютного курсоутворення на забезпечення прогнозованої динаміки обмінного курсу залежно від стану платіжного балансу та недопущення його значних коливань, використання валютних резервів для забезпечення гнучкості монетарної політики та підвищення її ефективності в забезпеченні стабільності національної грошової одиниці.

Список використаних джерел

1. Валютний ринок (Місячний огляд. Вересень 2012 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iee.org.ua/files/overviews/valiutnij_rinok_september_2012.pdf.
2. Єпіфанова М.А. Система валютного регулювання в Україні в умовах лібералізації фінансових ринків [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.08 / Єпіфанова Марина Анатоліївна ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х., 2011. - 20 с.
3. Моторнюк У.І. Проблеми валютного регулювання в Україні / У.І. Моторнюк, Н.Л. Калиновська // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2010. – №682.
4. Річний звіт Національного банку України за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/docscatalog/document?id=121938>.
5. Савченко Т.Г. Оцінка ефективності інструментів валютного регулювання в Україні / Т. Г. Савченко, М. А. Єпіфанова // Актуальні проблеми економіки. –2011. – № 2. – С. 161–170.